ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce **L. M.**, proti žalovanému **Krajskému úřadu Karlovarského kraje**, se sídlem Karlovy Vary, Závodní 353/88, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 5. 2011, č. j. 17 A 37/2010 - 83,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 5. 2011, č. j. 17 A 37/2010 - 83, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Krajský soud v Plzni, v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku téhož soudu ze dne 29. 4. 2011, č. j. 17 A 37/2010 – 68, ustanovil usnesením ze dne 19. 5. 2011, č. j. 17 A 37/2010 - 83, žalobci zástupcem advokáta JUDr. Petra Moronga. Rozhodnutí krajského soudu vycházelo z toho, že jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce z řad advokátů ve smyslu § 35 odst. 8 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z povahy věci je však zřejmé, že stěžovatelem je tvrzen kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť v případě, kdy bylo kasační stížností napadeno usnesení, kterým krajský soud ustanovil stěžovateli zástupce z řad advokátů, může jít především o vadu řízení spočívající v porušení stěžovatelových procesních práv. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně věcí právního hodnocení Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, sp. zn. 2 Afs 7/2003 - 50,

publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti brojí proti osobě ustanoveného advokáta JUDr. Petra Moronga a uvádí, že k tomu, aby mohl ustanovený advokát úspěšně chránit jeho práva, je bezpodmínečný osobní kontakt. Pro stěžovatele je však ze zdravotních důvodů cestování do vzdálené Plzně velice obtížné. Z tohoto důvodu navrhuje, aby mu byl ustanoven zástupcem buď advokát JUDr. Ivan Dospíšil se sídlem v Aši, nebo advokát JUDr. Miroslav Bukovjan se sídlem v Chebu.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti. Stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Co se týče podmínky povinného zastoupení advokátem, ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s., je nutno konstatovat, že tato splněna není. Stěžovatel totiž nesouhlasí s ustanovením konkrétního advokáta pro řízení o kasační stížnosti proti rozsudku krajského soudu a brojí proti tomuto ustanovení nyní projednávanou kasační stížností, přičemž pro řízení o ní zastoupen není. Stěžovatel tedy v tom to dílčím řízení vystupuje vůči Nejvyššímu správnímu soudu samostatně, bez zastoupení advokátem. Judikatura zdejšího soudu se ovšem v obdobných případech shoduje na tom, že *„v řízení u Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce žalobců není důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti nedostatek právního zastoupení (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).“* (viz rozsudek ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publikovaný pod č. 486/2005 Sb. NSS). Tyto závěry lze *per analogiam* vztáhnout i na posuzovaný případ, kdy je také předmětem sporu způsob, jakým bylo rozhodnuto o návrhu na ustanovení zástupce, a od absence právního zastoupení stěžovatele lze tak odhlédnout. Pokud jde o další nedostatek podmínky řízení, a to nezaplacení soudního poplatku za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a Položka 15 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona], zde rovněž analogicky není třeba trvat na splnění této procesní podmínky (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37). Kasační stížnost je tudíž přípustná; jakýkoliv jiný přístup by byl v posuzované věci bezúčelný, formalistický, v rozporu se zásadou procesní ekonomie a nemohl by vést k ochraně práv stěžovatele.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 1 věty první s. ř. s.

Podle § 35 odst. 8, věty první s. ř. s. platí, že *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.*

Nejvyšší správní soud konstatuje, že v rozsudku svého rozšířeného senátu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, publikovaném pod č. 1995/2010 Sb. NSS, dovodil, že *„[j]estliže účastník řízení splňující předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhne ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že takový návrh je opřen o*

rozumné a věcně oprávněné důvody, pak zpravidla takovému návrhu vyhoví.“ Tyto závěry se uplatní obdobně i v nyní projednávané věci k posouzení otázky vhodnosti ustanovení konkrétního zástupce stěžovateli, neboť § 35 odst. 8 s. ř. s. je konkrétním projevem ústavně zaručeného (širšího) práva na právní pomoc v řízení před soudy (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Právo na právní pomoc i v rámci řízení před správními soudy je nezbytné pro zachování principu rovnosti účastníků v jejich procesním postavení a možnostech (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, č. j. 2 As 2/2006 - 50, publikovaný pod č. 1011/2007 Sb. NSS). Právo na ustanovení zástupce je rovněž, dle nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 229/95 (dostupného z http://nalus.usoud.cz), „*integrální součástí práva na právní pomoc; je třeba na něj nazírat z hlediska materiálního.*“ Důraz přitom musí být současně kladen zejména na zajištění maximální možné reálné ochrany práv účastníků řízení a ustanovení zastoupení by nemělo být v žádném případě zastoupením jen formálním (iluzorním). Na druhou stranu je ovšem nutné doplnit, že toto právo účastníka řízení musí mít stanoveno určité hranice tak, aby bylo zabráněno jeho možnému zneužití, které může spočívat například v opakujících se žádostech o změnu zástupce za účelem neúměrného prodlužování soudního řízení. V nyní posuzované věci nic nenasvědčuje tomu, že by se mělo o takový případ jednat.

V projednávané věci není spor o to, zda navrhovatel splňuje podmínky dané § 35 odst. 8 s. ř. s. (existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a potřebnost zastoupení k ochraně práv účastníka); sporným bodem zůstává jen rozhodnutí krajského soudu o určení konkrétního zástupce z řad advokátů; stěžovatelem je vytýkáno, že mu byl ustanoven advokát se sídlem v Plzni, přestože je pro něj ze zdravotních důvodů (invalidita) cestování do vzdálené Plzně velmi problematické. Stěžovatel navrhuje k ustanovení jmenovitě dva advokáty, a to podle jejich sídla, která jsou pro něj dostupná. Z této argumentace stěžovatele vyplývá racionální obava, že za stávajícího stavu nemůže své právo na právní pomoc v řízení před soudem fakticky řádně realizovat.

S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že stěžovatel osvědčil svou finanční tíseň (potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce ze dne 26. 12. 2010), jakož i svůj nepříznivý zdravotní stav, tedy že je invalidním důchodcem. Je přitom nepochybné, že k tomu, aby zastoupení mohlo vůbec plnit svůj smysl, je nezbytná komunikace mezi zastoupeným (stěžovatelem) a ustanoveným zástupcem (advokátem), která by neměla narážet na neúměrné obtíže. Nejvyšší správní soud důvody uváděné v kasační stížnosti považuje za věcné a racionální, protože s ohledem na zdravotní stav stěžovatele, který bydlí v obci K. u A., je bez dalšího zřejmé, že komunikace mezi ním a ustanoveným zástupcem se sídlem v Plzni vskutku může narážet na nepřiměřené objektivní komplikace, které jsou způsobilé mařit účel zastoupení. Krajskému soudu přitom nelze vytýkat, že k těmto okolnostem nepřihlédl, neboť stěžovatel je poprvé uplatnil až v kasační stížnosti; taktéž jeho úvaha, že JUDr. Petr Morong stěžovatele zastupoval již dříve, a lze tedy usuzovat, že je s poměry stěžovatele obeznámen, je zcela případná. Nelze ovšem přehlížet, že objektivně je nastolen stav, který může stěžovateli reálné uplatňování jeho práva na právní pomoc výrazně ztěžovat.

Z uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že i když postupu krajského soudu nelze vytýkat nedodržení procesních předpisů či jiné pochybení při

aplikaci práva, je naplněn kasační důvod ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Proto usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1, věta první před středníkem s. ř. s.). Krajský soud opětovně posoudí návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti; poté bude moci zdejší soud projednat a rozhodnout kasační stížnost ve věci samé.

Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2011

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu